

Vojne so stalnica zgodovine. Vojska je od nekdaj eden od temeljev vladarske oblasti in vojaki so vedno zavzemali vidno mesto v družbi. Z enotnimi oblačili so izkazovali pripadnost skupnemu stanu in državi ter se na bojnem polju razlikovali od vojakov nasprotne strani. Na slovenskem ozemlju so se skozi dve tisočletji bojevali vojaki različnih vojsk, slovenski fantje so nosili uniforme tujih držav. Pregled razvoja uniform pri nas je s pomočjo številnih risb v knjigi strnil Sergej Vrišer.

Vojaki so sprva nosili civilna oblačila, ki so jim dodajali prepoznavne oznake. Dolgotrajen razvoj oblikovanja uniform evropskih vojsk je potekal vse do 17. stoletja. Z uvedbo stalne cesarske vojske so poenotili tudi oblačila vojakov. Za ta namen so vzeli kose ljudske noše in določili barve, ki so označevale pripadnike različnih vojaških rodov. V času Marije Terezije so bila navodila glede oblačenja vojakov vse bolj natančna in uniformiranje vedno bolj razvejano. Z reformo avstrijske vojske leta 1868 je bila med drugim ukinjena tradicionalna in zelo prepoznavna bela suknja cesarske pehote in dragoncev.

Razmere na bojiščih prve svetovne vojne so zahtevale uporabne kroje in maskirno barvo uniform. To je začetek moderne dobe v vojaški modi, ko sta postala pomembna praktičnost in enotni videz vojakov. Slovenski vojaki, ki so branili severno mejo, so na avstrijske uniforme dodali narodne znake. Nato je minilo še sedem desetletij, da smo Slovenci s svojo neodvisno državo dobili tudi svojo slovensko vojsko, z lastnimi uniformami.

MONIKA ROGELJ

Pripadnik
pretorijanske straže
v rimskem imperiju

Ogrski general v
avstro-ogrski vojski

Starojugoslovanski
orožnik

ALOJZ PREMROV je rojen leta 1940 v Kranju in živi v Zgornjih Bitnjah. Po poklicu je arhitekt, sedaj v pokoju. Poleg svoje stroke se je vseskozi ukvarjal tudi z likovno dejavnostjo, s slikarstvom, kiparstvom in oblikovanjem. Idejo za izdelavo figur vojakov je dobil ob prebiranju strokovne vojaške literature, predvsem tiste o razvoju vojaških uniform in opreme. Pri tem se je omejil na vojske, ki so delovale na slovenskem ozemlju. Tako je med letoma 2008 in 2011 nastala »vojska« 390 figur vojakov, ki predstavljajo plastični pregled razvoja vojaških uniform in opreme skozi stoletja.

**GORENJSKI
MUZEJ**

Fotografija na prvi strani: Pripadnik garde jugoslovanske vojske pred letom 1941
Avtor fotografij: Boštjan Gunčar · Tisk: Tiskarna Jagraf d. o. o. · Naklada: 300 izvodov
Izdal: Gorenjski muzej, zanj Marija Ogrin, direktorica, www.gorenjski-muzej.si

**GORENJSKI
MUZEJ**

ALOJZ PREMROV
VOJAKI
NA OZEMLJU
SLOVENIJE
OD 1. DO 21. STOLETJA

MESTNA HIŠA, 16. 5.–30. 6. 2013

Avstro-ogrski vojaki pred letom 1918

Zbirko kipcev vojakov, ki jih je skrbno izdelal ing. arh. Alojz Premrov, odlikujeta pripovedna nazorost in avtorjev posluš za bistvene opredelitve kiparskih prikazov vojakov. Poudarjene so najpomembnejše lastnosti, ki določajo posamezno figuro vojaka, kot so uniforma in druga obeležja, povezana z vojaško hierarhijo in stopnjami poveljevanja. Pri tem je avtor zvesto sledil strokovni literaturi, zlasti knjigam o vojaški uniformi skozi zgodovino s študijami in risbami umetnostnega zgodovinarja in muzealca dr. Sergeja Vrišerja. Pred nami je zato

popolna, dokumentarno zvesta, nazorna in najbrž tudi didaktično uporabna zbirka kiparskih predstavitev vojakov, ki so v dvatisočletnem časovnem razponu služili različnim vladarjem in režimom. Kronološki niz se začne z rimskimi vojaki, ki so v antiki obvladovali slovensko ozemlje, in zaključí s predstavniki vojske samostojne Republike Slovenije.

Zbirka 390 kipcev preseneča z obsežnostjo in avtorjevo temeljitostjo. Po formalni plati bi lahko kipce Alojza Premrova označili za figurine, t. j. za kipce, figurice oziroma

drobne plastike, ki so lahko izdelani iz različnih materialov, lahko so tudi odliti v manjših serijah. Avtor je kipce zasnoval kot serijo unikatnih plastik, zato imajo enako velikost, obrazi vojakov so shematizirani, delno se spreminja samo stopnja stilizacije vojaških uniform, orožja in drugih temeljnih značilnosti.

DAMIR GLOBOČNIK